

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1931 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft tre inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 133 i första kammaren av herr *Möller m. fl.*, nr 197 i andra kammaren av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.* och nr 296 i sistnämnda kammare av herr *Dahlén m. fl.*

I motionerna I: 133 och II: 197, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att förslag till arbetslöshetsförsäkring skall föreläggas 1932 års riksdag, så att en var, som fyllt 16 men icke 67 år och mot avlöning användes till arbete för arbetsgivares räkning i industriell eller annan rörelse eller vid hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag liksom också i jordbruk eller skogsbruk, enligt lag försäkras till erhållande av ersättning vid arbetslöshet, varvid såsom arbetare enligt lagen icke skall anses verkmästare eller annan befattningshavare i överordnad ställning.

I motionen II: 296 har hemställts, att riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till

Lag

Om arbetslöshetsförsäkring.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Envar arbetare, som fyllt 16 men ej 67 år, är, där ej nedan annorlunda stadgas, enligt denna lag försäkrad till erhållande av ersättning vid arbetslöshet.

2 §.

I denna lag förstås med arbetare envar, som för sitt uppehälle är beroende av inkomst genom arbete.

3 §.

Kostnaderna för försäkringen bestridas, med bidrag av statsmedel, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivare.

4 §.

Försäkringen handhaves av socialstyrelsen under medverkan av de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna.

Det åligger arbetsförmedlingsanstalt att i sin verksamhet enligt denna lag ställa sig till efterrättelse de anvisningar och föreskrifter, som meddelas av socialstyrelsen.

Om ersättning.

5 §.

För att arbetare i anledning av iråkad arbetslöshet skall äga rätt till ersättning enligt denna lag erfordras vid varje tidpunkt:

- 1) att han är arbetsför och oförhindrad att åtaga sig erbjudet arbete;
- 2) att han hos offentlig arbetsförmedlingsanstalt anmält sig såsom arbets-sökande på sätt i denna lag stadgas men likväl ej erhållit lämpligt arbete.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt allenast under förutsättning, att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter, är förenat med avlöning, som icke understiger den i arbetsorten vanliga avlöningen för sådant arbete, samt icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt pågår.

6 §.

Till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller utan giltig anledning vägrar eller underlåter åtaga sig erbjudet lämpligt arbete, utgives icke ersättning enligt denna lag under två veckor, efter det sådant förhållande inträffat.

7 §.

Ej må någon tillgodonjuta ersättning enligt denna lag för någon dag med mindre han under näst föregående fjorton dagar varit arbetslös under sex dagar. Vid beräkning av karenstid må hänsyn ej tagas till arbetslöshet, som inträffat under tid, då av annan orsak än i denna paragraf sägs ersättning ej kunnat utgå.

Vad sålunda om iakttagande av karenstid föreskrivits skall ej äga tillämpning, då arbetslös, som uppbär ersättning enligt denna lag, erhåller arbete för kortare tid än 18 dagar eller på grund av sjukdom avstänges från ersättning samt omedelbart efter arbetets eller sjukdomens upphörande ånyo ansöker om ersättning.

8 §.

1 mom. Ersättning enligt denna lag utgår med ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp. Därjämte utgår till vissa familjeförsörjare, enligt vad nedan sägs, ett likaledes för dag beräknat tillägg till daghjälpen, benämnt familjetillägg.

2 mom. Familjetillägg utgår:

- 1) till daghjälpsberättigad man:
 - a) för hustru eller husföreståndarinna; dock att om hustrun eller husföreståndarinnan har regelbundet arbete för annans räkning och därav har en daglig inkomst, uppgående till mer än hälften av den daghjälp mannen erhåller, eller om hon själv uppbär daghjälp, intet tillägg för henne må beräknas;
 - b) för barn eller adoptivbarn under 16 år;

2) till daghjälpberättigad kvinna:

för barn eller adoptivbarn under 16 år, dock ej där hon är gift eller sammanlever med barnets fader samt denne uppbär daghjälp;

3) till daghjälpberättigad man eller kvinna:

för föräldrar, såframt den daghjälpberättigade lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller sådan anhörig samt denne ej själv uppbär daghjälp.

Har den daghjälpberättigade i fall, som avses i punkterna 1 och 2, veterligen icke, medan han var i arbete, väsentligen bidragit till underhållet av den, för vilken familjetillägg yrkas, må sådant tillägg icke beviljas, med mindre fråga är om försörjningsförhållande, som uppstått efter arbetslöshetens inträde.

9 §.

Daghjälp och familjetillägg utgå enligt av socialstyrelsen utarbetade dyrortsgruppering med följande belopp:

Ortsgrupp	Daghjälp i kronor	Familjetillägg i öre per familjemedlem.
I	2.35	50
II	2.70	60
III	3.05	70
IV	3.40	80
V	3.75	90
VI	4.10	100

10 §.

Ersättning enligt denna lag utgår icke till någon för söndag eller för dag, för vilken han åtnjuter avlöning.

Har arbetslös någon dag utan giltig anledning underlåtit fullgöra honom enligt 15 § åliggande anmälningsskyldighet, utgives icke ersättning till honom för nämnda dag.

Familjetillägg utgår allenast för dag, för vilken daghjälp utgives.

11 §.

Har arbetare på grund av driftsinskränkning vid företag, där han är anställd, arbete ett mindre antal dagar i veckan än vid full drift är vanligt, vare han berättigad till ersättning enligt denna lag för de dagar han är utan arbete, dock allenast om och i den omfattning arbetsförtjänsten och ersättningen sammanlagt för vecka ej med 30 procent överstiger vad han skulle uppburit i ersättning för veckan, därest han varit fullständigt arbetslös.

Om försäkringsavgifter.

12 §.

För tid, under vilken arbetare användes till arbete, skall erläggas försäkringsavgift av en krona beräknad för arbetare och arbetsvecka.

Försäkringsavgift erlägges av arbetsgivare med taxerad årlig inkomst av 5,000 kronor och däröver.

Försäkringsavgiften erlägges på tid och sätt som av Konungen bestämmes.

13 §.

Försäkringsavgifterna ingå till en fond, vilken förvaltas av statskontoret i samråd med socialstyrelsen enligt de grunder, som fastställas av Konungen.

Om sökande av ersättning samt dess utbetalande.

14 §.

Arbetslös, som önskar erhålla ersättning enligt denna lag, har att personligen ingiva skriftlig ansökan därom å kontor eller hos ombud för offentlig arbetsförmedlingsanstalt. Vid ansöknings skola fogas intyg rörande arbetslösheten, arbetsbetyg om sådant finnes, eller, där fråga är om ersättning på grund av minskad arbetstid, intyg från arbetsgivaren utvisande antalet arbetsdagar och arbetsförtjänst för vecka, ävensom sådana uppgifter angående familjeförsörjningen, som äro erforderliga för prövning av frågan, om familjetillägg skall utgå.

15 §.

Ansökan om ersättning prövas av arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor. Ingives ansökan till anstalts avdelningskontor eller ombud, skall kontoret eller ombudet till huvudkontoret översända ansöknings handlingar med därvid fogade handlingar tillika med eget yttrande i ärendet.

16 §.

Arbetslös, som ansökt om ersättning, är pliktig att en gång i veckan å kontor eller hos ombud för offentlig arbetsförmedlingsanstalt personligen anmäla sig såsom arbetsökande. Är den arbetslöse avlagset boende eller föreligger annan omständighet, som skulle göra den sålunda stadgade skyldigheten särskilt betungande för honom, äge arbetsförmedlingsanstalt för viss eller vissa dagar befria den arbetslöse från skyldigheten att personligen anmäla sig samt föreskriva, vad han i stället har att iakttaga, för att anmälningsskyldigheten må anses fullgjord.

17 §.

Ersättning utbetalas veckovis i efterskott genom det kontor eller ombud för offentlig arbetsförmedlingsanstalt, hos vilket den arbetslöse ingivit ansökan enligt 15 §. På begäran av den ersättningsberättigade må dock arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor, när särskilda skäl föreligga, medgiva, att utbetalning sker genom annat kontor eller ombud för sådan anstalt än nu sagts.

Arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor skall månadsvis till socialstyrelsen ingiva uppgift angående det belopp, som beräknas komma att under nästföljande månad åtgå för utbetalning av ersättning genom anstaltens kontor och ombud. Socialstyrelsen har att med ledning av denna uppgift hos statskontoret göra framställning om utbetalning till huvudkontoret av nödiga medel. Vid fall av behov må särskilda förskott i enahanda ordning lämnas.

18 §.

Har ersättning tillerkänts arbetslös och finner arbetsförmedlingsanstalts avdelningskontor eller ombud, genom vilket utbetalningen av ersättning äger rum, att på grund av sedermera inträffad omständighet ersättning icke bör utgå i enlighet med det meddelade beslutet, skall kontoret eller ombudet ome-

delbart göra anmälan därom till huvudkontoret, som har att pröva frågan. Vad nu sagts skall dock icke äga tillämpning, där fråga är allenast om underlåtenhet från den arbetslöses sida att fullgöra i 15 § föreskriven anmälningsskyldighet.

19 §.

Socialstyrelsen äger efter framställning av arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor tillerkänna visst eller vissa av anstaltens avdelningskontor befogenhet att på egen hand pröva och avgöra frågor, som enligt 16 eller 19 § skola avgöras av anstalts huvudkontor.

Särskilda bestämmelser.

20 §.

Arbetsgivare vare pliktig att, när någon hos honom anställd arbetare lämnar sitt arbete, på begäran till denne överlämna intyg enligt formulär, som fastställes av socialstyrelsen, utvisande den tid, anställningen varat, och orsaken till att den upphört.

Tillämpar arbetsgivare vid sitt företag inskränkt arbetstid, sålunda att denna pågår ett mindre antal dagar i veckan än vid full drift är vanligt, åligger honom att till arbetare, som ämnar å nu angiven grund anhålla om ersättning, på begäran utfärda intyg, utvisande antal dagar i veckan, arbetaren har sysselsättning, samt hans arbetsförtjänst.

21 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan icke överlåtas och må förty icke tagas i mät.

22 §.

Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat om tillämpning av denna lag eller den främmande statens lag i fall, då arbetsgivare i den ena staten inom den andra bedriver verksamhet, som avses i denna lag.

23 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för försäkringens genomförande, meddelas av Konungen eller efter Konungens bemyndigande av socialstyrelsen.

Om besvär.

24 §.

Över beslut av arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor rörande tillämpningen av någon i denna lag given bestämmelse må klagan föras hos socialstyrelsen genom besvär, vilka skola ingivas till huvudkontoret eller i betalt brev med allmänna posten vara till kontoret inkomna senast å femtonde dagen från den dag, klaganden erhöll del av beslutet. Huvudkontoret skall skyndsamt till socialstyrelsen översända besvären tillika med eget yttrande över desamma.

Har avdelningskontor tillerkänts befogenhet, som i 20 § sägs, gälle i fråga om klagan över dess med stöd av sådan befogenhet meddelade beslut vad i första stycket stadgas om klagan över beslut av huvudkontoret.

Socialstyrelsen äge, ändå att klagan icke förts, till prövning upptaga beslut, som i första och andra stycket sägs.

Socialstyrelsens beslut meddelas kostnadsfritt.

Denna lag träder i kraft 1 januari 1932.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för berörda yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Historik. Frågan om arbetslöshetsförsäkring framfördes i riksdagen första gången genom motion vid 1908 års riksdag av herr Wavrinsky. Motionen vann icke riksdagens bifall. Samma öde rönt de förnyade motioner i ämnet, som herr Wavrinsky väckte vid 1909 och 1910 års riksdagar.

Socialförsäkringskommitténs förslag 1922. Den 31 december 1915 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialförsäkringskommittén att verkställa utredning, huruvida och i vad mån åtgärder från det allmänna skulle kunna vidtagas för främjande av arbetares försäkring för de ekonomiska följderna av oförvårdad arbetslöshet, samt att inkomma med de förslag, som kunde föranledas av den verkställda utredningen. Den 30 december 1922 avgav kommittén betänkande och förslag angående offentlig arbetsförmedling och statsbidrag till frivilliga arbetslöshetskassor, för ändamålet bildade av arbetarna själva. Kommittén beräknade, att en arbetslöshetsförsäkring av den föreslagna organisationen skulle för den närmaste framtiden medföra en sammanlagd maximitkostnad för staten av 3 à 4 miljoner kronor om året.

Riksdagen 1924. Vid 1924 års riksdag väcktes av herr Thorberg m. fl. i första kammaren och herr Hagman m. fl. i andra kammaren likalydande motioner, i vilka hemställdes, att riksdagen ville antaga ett i motionerna framlagt förslag till lag om statsbidrag till arbetslöshetskassor. Detta lagförslag anslöt sig i huvudsak till socialförsäkringskommitténs ovannämnda förslag i ämnet. Motionerna blevo avslagna av riksdagen.

1924 års arbetslöshets-sakkunniga. Jämlikt bemyndigande den 6 juni 1924 uppdrog chefen för socialdepartementet åt fem personer att i egenskap av sakkunniga inom departementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande motverkande av arbetslöshet genom anordnande av allmänna arbeten. Den 24 juli 1925 avgåvo de sakkunniga betänkande med förslag i ämnet.

1925 års arbetslöshets-sakkunniga. Den 16 oktober 1925 tillkallade chefen för socialdepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, två personer att såsom sakkunniga inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om arbetslöshetsförsäkring och övriga åtgärder till bekämpande av arbetslöshetens verkningar. Denna utredning inriktades i främsta rummet på att söka lösa den föreliggande frågan

genom tillämpning av båda här ovan omförmälda system, arbetslöshetsförsäkring och anordnande av särskilda offentliga arbeten för de arbetslösa.

Den 11 december 1925 tillkallades inom socialdepartementet femton sakkunniga, representerande olika verksamhetsfält och åskådningar, för att biträda med granskning av de av sistnämnda sakkunniga utarbetade utkasterna. Den 30 januari 1926 avgåvo de sakkunniga utlåtande i ärendet.

1925 års
gransknings-
nämnd.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 13 april 1926 åtta personer att såsom sakkunniga inom socialdepartementet biträda med verkställande av fortsatt utredning och avgivande av förslag angående arbetslöshetsförsäkring och övriga åtgärder till bekämpande av arbetslöshetens verkningar. Den 25 april 1928 avgåvo de sakkunniga betänkande och förslag angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten. I enlighet med sitt uppdrag hava de sakkunniga utarbetat förslag till såväl frivillig som obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. I detta arbete hava samtliga ledamöter deltagit, oberoende av sin principiella uppfattning rörande frågan om arbetslöshetsförsäkringens lämplighet eller olämplighet. I fråga om de sakkunnigas principståndpunkter framgår av betänkandet följande. Av de sakkunnigas åtta ledamöter hava tre för sin del tillstyrkt införandet av arbetslöshetsförsäkring i vårt land. En av de sakkunniga har ej ställt sig avvisande gentemot tanken på en arbetslöshetsförsäkring men ansett, att densamma bör realiseras endast under den bestämda förutsättning, att reservarbeten inkopplas i försäkringssystemet. De återstående fyra sakkunniga hava avstyrkt införande av en arbetslöshetsförsäkring i vårt land. Dessa sakkunniga hava varit eniga om att det allmännas ingripande på arbetslöshetens område måste regleras enligt behovsprincipen och att de arbetslösa alltså måste behandlas enligt i grund och botten samma regler som samhällets övriga hjälpbehövande medlemmar. Under förutsättning att en arbetslöshetsförsäkring genom det allmännas medverkan överhuvud kommer till stånd hava de sakkunniga ansett, att valet bör stå mellan en obligatorisk allmän riksförsäkring, gemensam för alla av försäkringen berörda arbetare, å ena sidan, och en statsunderstödd frivillig försäkring, å andra sidan. Vid valet mellan de båda förslagen hava de sakkunniga varit eniga om att tillerkänna det obligatoriska systemet ett principiellt företräde framför det frivilliga. En ledamot har dock — närmast med hänsyn till de omfattande organisatoriska åtgärder, som en obligatorisk försäkring skulle medföra — ansett, att början bör göras med en frivillig försäkring. Dessutom har den omständigheten, att upptagandet av lant- och skogsarbetarna i en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skulle bereda betydande svårigheter, föranlett en ledamot att, oaktat han ger principiellt företräde åt det obligatoriska systemet, för närvarande förorda det frivilliga systemet, för den händelse en försäkring nu skulle komma till stånd.

1926 års
arbetslöshets-
sakkunniga.

1927 års
arbetslöshets-
utredning.

I en den 29 januari 1927 till chefen för socialdepartementet avlåten skrivelse framhöll 1926 års arbetslöshets-sakkunniga, att det under arbetets gång visat sig önskvärt, att, utöver den utredning som innefattades i de sakkunnigas uppdrag, särskild undersökning åvägabragtes rörande arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande. De sakkunniga hava i nämnda hänseende anfört huvudsakligen följande:

Redan från början av de sakkunnigas arbete hade det stått klart, att åtgärderna för arbetslöshetsfrågans område vore att hänföra till två skilda, men nära sammanhängande grupper, nämligen dels åtgärder till lindring av de ekonomiska *följderna* av rådande arbetslöshet och dels åtgärder till *förebyggande* och *minskning* av själva arbetslösheten. De sakkunnigas uppdrag avsåge åtgärder, hörande till den första av dessa grupper. Emellertid hade de sakkunniga under arbetets gång haft anledning att vid flera tillfällen även diskutera frågor tillhörande den andra gruppen. Det hade därvid framstått såsom i hög grad önskvärt, att även dessa frågor gjordes till föremål för en närmare undersökning.

En dylik uppgift syntes emellertid enligt de sakkunnigas mening icke med fördel kunna överlämnas till dem. Utredningen av arbetslöshetsförsäkringen, vilken innebure de sakkunnigas centrala arbetsuppgift, ställde nämligen krav på arbetet, vilka i stort sett vore av annan art än de, som föranleddes av en mera ingående prövning av själva arbetslöshetsfrågan. Om en utredning av här avsedd art skulle komma till stånd, syntes den alltså böra ske genom särskilt förordnade personer, varvid samarbete mellan de båda sakkunnigdelegationerna borde äga rum i den mån så kunde anses erforderligt.

De sakkunniga framhöll vidare, att vid en blivande undersökning av angivet slag uppmärksamheten i främsta rummet borde riktas på den starka stegring, som arbetslösheten i Sverige på senare och senaste tid efter allt att döma syntes hava undergått. Den åtminstone skenbart starka ökning, som arbetslösheten undergått i jämförelse med tiden före världskriget och som i varje fall icke gjorde intryck av att för närvarande befinna sig på återgång, trots en eljest ganska påtaglig tendens till konjunkturförbättring, syntes göra det mest önskvärt, att det nuvarande läget bleve vad som närmast gjordes till föremål för undersökning och att detta arbete bedreves med sådan skyndsamhet, att resultat föreläge före 1927 års slut. Detta hindrade emellertid icke, att undersökningen kunde behöva fullföljas ytterligare till att omfatta arbetslöshetsproblemet som helhet.

Beträffande sådana viktigare frågor, vari den första delen av den ifrågasatta utredningen enligt de sakkunnigas mening borde söka bringa klarhet, hänvisades i skrivelsen till en vid densamma fogad promemoria, vilken utarbetats av en utav de sakkunniga utsedd subkommitté. Utskottet vill här giva några korta antydningar om innehållet även i nämnda promemoria.

I densamma äro de arbetslöshetsfrågan berörande spörsmål, beträffande vilka undersökning ifrågasatts, upptagna under tre huvudpunkter, nämligen 1) den nuvarande arbetslöshetens karaktär och omfattning, 2) den nuvarande arbetslöshetens orsaker samt 3) åtgärder mot arbetslösheten.

Under den första huvudpunkten beröres särskilt frågan om ungdomsarbetslösheten bland kroppsarbetarna, och bland de frågor, som borde prövas på detta område, framhålls främst: a) de arbetslösas utbildning och praktik, b) deras

ställning i organisationshänseende ävensom c) verkningarna av kollektivavtalsens lärlingsregulativ och organisationernas övriga bestämmelser om anställning av lärlingar. Vidare angivas vissa övriga utredningsuppgifter inom området för arbetslöshetens karaktär och omfattning.

Beträffande den andra huvudpunkten, frågan om arbetslöshetens orsaker, hava i promemorian såsom föremål för en blivande prövning angivits vissa möjligheter, utifrån vilka man skulle kunna sluta till orsaker av betydelse. Bland sådana möjligheter hava anförts t. ex. penningförbättring och konjunkturförsämring, säsongväxlingar, svårigheter eller förändringar på särskilda orter, för särskilda näringar eller inom särskilda yrkesfack ävensom faktorer av betydelse för arbetslösheten som helhet utan begränsningar av nyss angiven art. Vidare hava såsom föremål för prövning angivits vissa faktorer, som kunde hava betydelse för det nuvarande lägets varaktighet.

Under den tredje huvudpunkten hava såsom tänkbara åtgärder mot arbetslösheten, vilka borde göras till föremål för undersökning, angivits dels ökad kapitalbildning i samhället, dels vissa åtgärder för ökad möjlighet att över huvud taget bereda arbetskraften sysselsättning, d. v. s. genom produktionens inriktande på varor eller metoder, som kräva proportionsvis mycken arbetskraft, dels åtgärder i syfte att ernå ökad jämnhet i arbetskraftens sysselsättning, dels åtgärder för inverkan på lönepolitiken, dels ock slutligen åtgärder mot konjunkturväxlingar, i den mån dessa kunde visa sig vara av betydelse för det nuvarande lägets karaktär.

Med anledning av berörda skrivelse tillsattes den 11 mars 1927 en särskild kommitté för utredningen av nämnda i de sakkunnigas skrivelse berörda spörsmål. Riktlinjerna för kommitténs arbete framgå av dåvarande departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid det tillfälle, då bemyndigande om kommitténs tillsättande gavs. Efter redogörelse för innehållet i de sakkunnigas ovan återgivna skrivelse anförde departementschefen i berörda hänseende följande:

De uppslag, som innefattas i 1926 års arbetslöshetssakkunnigas förevarande skrivelse, synas mig vara i hög grad beaktansvärda. Såsom framgår av den föregående redogörelsen, avser det åt de sakkunniga lämnade utredningsuppdraget närmast frågan om åtgärder för lindrande av de ekonomiska verkningarna av rådande arbetslöshet. Uppenbarligen måste det emellertid betraktas såsom synnerligen önskvärt, att nödigt material må kunna erhållas även för ett någorlunda tillförlitligt bedömande av den längre syftande frågan om åtgärder till minskning och förebyggande av arbetslöshet. Jag delar sålunda de sakkunnigas uppfattning om behovet av en mera djupgående undersökning, inriktad på spörsmålen om arbetslöshetens karaktär och orsaker samt om medel för dess bekämpande. Ett särskilt skäl att nu igångsätta en dylik undersökning synes mig ligga i den omständigheten, att arbetslösheten — trots den förbättring i det allmänna ekonomiska läget, som på senaste tiden kunnat skönjas — att döma av officiellt tillgängliga siffror för närvarande synes vara stadd i ökning.

Såsom ett av de viktigaste bland de spörsmål, vilka böra bliva föremål för den utredning av antydd art, som jag alltså vill ifrågasätta, torde här böra framhållas frågan om ungdomsarbetslösheten. Denna företeelse, vilken under de senaste åren synes hava visat tendens till ökad utbredning, torde nämligen så till vida vara av särskilt betänklig art, som densamma — fränsett de olä-

genheter, vilka i allmänhet vidlåda arbetslöshet — innebär en stor fara för nya generationers arbetsskicklighet och samhällsduglighet. Det är därför av stor betydelse, att samtliga de faktorer av olika slag, som kunna inverka på denna företeelse, bliva belysta.

Vad i övrigt beträffar omfattningen av ifrågavarande utredning, synes mig den plan, som innehålles i arbetslöshetssakkunnigas förenämnda skrivelse med därvid fogad promemoria, i stort sett vara ägnad att kunna läggas till grund för undersökningen. Vissa begränsningar lära dock härvid kunna göras i syfte att minska undersökningens omfattning samt påskynda dess fullbordande. Sålunda torde det under utredningens gång komma att visa sig obehövt att till mera ingående prövning upptaga alla i promemorian berörda punkter, emedan vissa däri angivna möjligheter sannolikt redan på ett tidigt stadium torde kunna utmönstras. Vidare bör undersökningen såväl med avseende på arbetslöshetens orsaker som i fråga om medel för dess bekämpande i görligaste mån inskränkas till frågor, som hava ett mera direkt samband med arbetslöshetsförhållandena, medan frågor, som endast indirekt beröra arbetslöshetsproblemet, såvitt möjligt lämnas åsido.

På flertalet av de huvudpunkter, som beröras i arbetslöshetssakkunnigas skrivelse med den därvid fogade promemorian och vilka, enligt vad jag nyss anför, böra medtagas i utredningen, torde för vinnande av det angivna syftet krävas undersökningar, avseende såväl arbetslöshetens nuvarande läge som arbetslöshetsproblemet i hela dess vidd och med tanke på en längre framtid. Av skäl, som arbetslöshetssakkunniga anför, torde det dock få anses lämpligt, att undersökningen till en början inriktas endast på det nuvarande läget och i denna del snarast möjligt bringas till avslutning. Det torde böra förutsättas, att utredningen i dess nu avsedda första del slutföres inom loppet av innevarande år.

På sätt arbetslöshetssakkunniga framhållit, torde det vara lämpligt och nödvändigt att för ifrågavarande undersökning anlita särskilda utredningsmän. Med hänsyn till uppgiftens natur synes det lämpligt, att arbetet kan bedrivas med en viss självständighet. Sålunda lärer det böra ankomma på utredningsmännen att föranstalta om vissa specialundersökningar, infordra uppgifter från och eljest stå i förbindelse med verk och myndigheter o. s. v. Utredningen synes mig därför böra överlämnas åt en av Kungl. Maj:t tillsatt kommitté. Det bör ej förbises, att det uppdrag, som sålunda skulle meddelas den ifrågasatta kommittén, i åtskilliga avseenden måste komma att nära beröra även frågor, som ingå i 1926 års arbetslöshetssakkunnigas uppdrag. Samarbete mellan de båda utredningarna bör på grund härav äga rum, på det att resultaten av den nya utredningen må kunna, i den mån det är behövt eller önskvärt, omedelbart tillgodogöras arbetet inom 1926 års arbetslöshetssakkunniga. Det är nämligen av vikt, att sistnämnda sakkunnigas arbete ej obehörigt fördröjes genom kommitténs arbete. Beträffande formerna för det antydda samarbetet torde det få överlätas åt de båda beredningarna att överenskomma om lämpligaste förfaringssättet.

Det bör vidare beaktas, att vissa av de frågor, som komma att beröras av den nya utredningen, i annat sammanhang torde i större eller mindre omfattning hava varit föremål för undersökning, varvid visst material för frågornas bedömande torde hava hopbragts. Sålunda lär socialiseringsnämnden hava haft anledning att under sitt arbete syssla med spörsmål, som i något avseende sammanhänga med de nu föreliggande frågorna. Framför allt har emellertid socialstyrelsen i sin ämbetsutövning i stor utsträckning haft att från olika synpunkter skärskåda åtskilliga av de problem, det här gäller, särskilt arbetsförmed-

lingen samt emigrations- och immigrationsfrågorna. Det bör naturligen ankomma på kommittén att genom samarbete med nu nämnda och möjligen andra verk eller sakkunnignämnder söka tillgodogöra sig den erfarenhet och det material, som må förefinnas på området.

Det torde måhända visa sig erforderligt att för kommittén bereda möjlighet till samråd med personer, vilka till följd av sin verksamhet hava särskild erfarenhet på områden, vilka komma att beröras av utredningen. Frågan härom torde emellertid böra upptagas först längre fram, sedan kommittén erhållit tillfälle att preliminärt planlägga arbetet och undersöka den lämpliga avgränsningen av detsamma.

Av den till innevarande års riksdag avgivna berättelsen om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit har utskottet inhämtat följande. Ett inom arbetslöshetsutredningen utarbetat utkast till betänkande i den del av utredningens uppdrag, som avsåge arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker, hade under 1930 varit föremål för omredigering och komplettering. Det mesta av denna del av betänkandet hade uppsatts i korrektur, och densamma beräknades föreligga tryckfärdig i februari 1931. I fråga om den senare delen av utredningens uppdrag, nämligen medel för arbetslöshetens bekämpande, hade utredningar utförts, så att uppdraget beräknades vara avslutat på hösten 1931.

Vid 1928 års riksdag väcktes inom andra kammaren av herr Spångberg m. fl. en motion, nr 129, däri hemställdes, att riksdagen måtte i princip uttala sig för en arbetslöshetsförsäkring enligt i motionen angivna grunder samt i skrivelse till regeringen hemställa om lagförslag enligt dessa grunder senast vid 1929 års riksdag.

*Riksdagen
1928.*

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket motionen remitterades, hemställde i utlåtande nr 1 om avslag å motionen och anfördes till stöd härför följande:

Frågan om införande i vårt land av arbetslöshetsförsäkring är sedan flera år tillbaka föremål för utredning. Sedan socialförsäkringskommittén den 30 december 1922 avgav sitt betänkande med förslag angående offentlig arbetsförmedling och statsbidrag till arbetslöshetskassor, har frågan underkastats ett flertal överarbetningar och förnyade utredningar. Senast har jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 9 april 1926 dåvarande statsrådet och chefen för socialdepartementet tillkallat särskilda sakkunniga för verkställande av fortsatt utredning och avgivande av förslag angående arbetslöshetsförsäkring och övriga åtgärder till bekämpande av arbetslöshetens verkningar (1926 års arbetslöshetssakkunniga). Dessa sakkunniga förväntas kunna slutföra sitt uppdrag under instundande mars månad.

Med hänsyn till sålunda pågående utredning, vars resultat torde komma att framläggas inom den allra närmaste framtiden, har utskottet ansett, att något särskilt uttalande i frågan från riksdagens sida ej kan för närvarande anses vara påkallat.

Utskottets hemställan godkändes av kammaren.

Riksdagen
1929.

Vid 1929 års riksdag väcktes tre motioner i ämnet, nämligen nr 108 i första kammaren av herr Möller, nr 54 i andra kammaren av herr Spångberg m. fl. och nr 201 i sistnämnda kammare av herr Hansson i Stockholm.

I motionerna I: 108 och II: 201, vilka voro likalydande, hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till 1930 års riksdag framlägga förslag till ordnandet av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

I motionen II: 54 hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i princip uttala sig för en arbetslöshetsförsäkring enligt i motionen angivna grunder samt i skrivelse till regeringen hemställa om lagförslag enligt dessa grunder senast vid 1930 års riksdag.

De i sistnämnda motion angivna grunderna för arbetslöshetsförsäkring voro däri sammanfattade på följande sätt:

1. Arbetslöshetsförsäkringen skall vara obligatorisk och omfatta alla arbetsföra män och kvinnor i ålder 16—67 år.

2. Med avseende på levnadskostnadernas höjd indelas samtliga orter i riket i fem ortsgrupper, av vilka ortsgrupp I omfattar billigaste och ortsgrupp V orter med de dyraste levnadskostnaderna.

3. Arbetslöshetsunderstöd utgår så länge arbetslösheten varar enligt följande minimibelopp för veckans sex dagar, måndag—lördag, oavsett om helgdag inträffar.

Ortsgrupp I: 2 kronor 35 öre; ortsgrupp II: 2 kronor 70 öre; ortsgrupp III: 3 kronor 5 öre; ortsgrupp IV: 3 kronor 40 öre samt ortsgrupp V: 3 kronor 75 öre.

Arbetslös, som har försörjningsplikt mot familjemedlemmar, erhåller familjetillägg, vilket utgår lika för hustru (som hustru räknas även sammanboende av mannen försörd kvinna) och varje barn under 16 år. Familjetilläggen utgå per dag enligt följande belopp:

Ortsgrupp I: 50 öre, ortsgrupp II: 60 öre, ortsgrupp III: 70 öre, ortsgrupp IV: 80 öre samt ortsgrupp V: 90 öre.

4. Staten och arbetsköparna erlagga vardera hälften av de avgifter, som äro nödvändiga för genomförande av denna försäkring.

I sitt över motionerna avgivna utlåtande, nr 9, anförde andra lagutskottet följande:

Spörsmålet om lindrande av de ekonomiska följderna av rådande arbetslöshet är otvivelaktigt ett av vår tids största och svåraste problem. Det är därför förklarligt, att arbetet med frågans utredning tagit lång tid i anspråk.

Såsom den ovan lämnade redogörelsen giver vid handen hava de sakkunniga, som senast tillkallats för utredning av frågan angående arbetslöshetsförsäkring m. m., avgivit sitt betänkande den 25 april nästlidna år. Häre hava de sakkunniga, oberoende av sin principiella ståndpunkt till frågan, framlagt alternativa förslag till såväl obligatorisk som frivillig arbetslöshetsförsäkring. Betänkandet har utremmitterats till myndigheterna den 29 maj 1928 med föreläggande att till den 1 oktober samma år inkomma med yttrande. Vissa myndigheter, såsom t. ex. kommerskollegium och socialstyrelsen, hava emellertid ännu icke avgivit yttrande i det vidlyftiga ärendet. Uppmärksammas bör jämväl i detta sammanhang, att den mera djupgående utredning, som av Kungl. Maj:t igångsatts an-

gående frågorna om arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande, ännu icke slutförts.

Redan med hänsyn till det läge, vari ärendet befinner sig, anser utskottet icke lämpligt att taga ståndpunkt till motionärernas förslag om införande av den obligatoriska arbetslöshetsförsäkringsformen. Då utskottet icke kan förorda viss lösning av frågan, anser utskottet anledning ej föreligga att, såsom inom utskottet ifrågasatts, utan angivande av sättet för frågans lösning föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag i ämnet till nästa års riksdag. Utskottet hyser nämligen den uppfattningen, att Kungl. Maj:t med den skyndsamt, som förhållandena medgiva, kommer att utan särskild framställning från riksdagen framlägga förslag till lösning av den betydelsefulla frågan.

Med denna motivering hemställde utskottet, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation anfördes av sex av utskottets ledamöter med yrkande, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till 1930 års riksdag framlägga förslag till ordnande av en arbetslöshetsförsäkring.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagens kamrar.

På förslag av chefen för socialdepartementet uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 29 november 1929 åt socialstyrelsen att i vissa i statsrådsprotokollet för nämnda dag angivna hänseenden verkställa kompletterande utredning till arbetslöshets-sakkunnigas betänkande. Vid ärendets föredragning i statsrådet anförde departementschefen följande:

Uppdrag år 1929 åt socialstyrelsen att verkställa kompletterande utredning till arbetslöshets-sakkunnigas betänkande.

Vid föredragning av proposition till innevarande års riksdag angående anslog till bekämpande av arbetslösheten samt i debatten i riksdagen rörande denna proposition ävensom i andra sammanhang har jag haft tillfälle att framlägga vissa synpunkter beträffande arbetslöshetsfrågan, däribland även, i viss mån, rörande arbetslöshetsförsäkringen. Vad jag därom anført kan i korthet sammanfattas sålunda:

De inkomna yttrandena över 1926 års arbetslöshets-sakkunnigas betänkande hava i alldeles övervägande grad gått i helt avstyrkande riktning. Mot den föreslagna försäkringen har framför allt anförts, att den skulle motverka lönernas anpassning efter arbetsmarknaden och därmed bidra till ökad arbetslöshet, d. v. s. motverka sitt eget syfte, vidare att den skulle sätta in där den minst behövdes och öka den redan betänkliga disproportionen mellan industriens och jordbrukets löner, men icke lösa säsongarbetslöshetens problem. Svårigheten att bedöma, när arbetslöshet är oförvällad, har också betonats, varmed sammanhänger dess ofta påtalade samband med lönepolitiken.

Vid 1929 års riksdag väcktes i särskilda motioner förslag om att försäkringen måtte utvidgas att omfatta vissa betydande arbetargrupper, bland annat lant- och skogsarbetare, som uteslutits i sakkunnigförslaget.

Vad sålunda förekommit fann jag oförtydligt visa, att frågan krävde ett fortsatt ingående övervägande ur skilda synpunkter. Därvid borde prövas olika vägar för avhjälpan såvitt möjligt av de med oförvällad arbetslöshet sammanhängande missförhållandena, vilken prövning borde ske med beaktande av den särskilda erfarenhet, som vunnits i vårt land. Redan nu syntes det emellertid

kunna anses ådagalagt, att enbart en arbetslöshetsförsäkring enligt av de sakkunniga föreslagna grunder endast i begränsad omfattning skulle bringa hjälp vid en arbetslöshet av den art och omfattning, som man under de senaste åren haft att kämpa med.

De betänkligheter, som från olika håll kommit till uttryck inför arbetslöshetsförsäkringens problem, hava ytterligare skärpts genom den senaste tidens erfarenheter från utlandet. Sålunda har i Tyskland det endast för ett par år sedan införda försäkringssystemet nyligen underkastats en genomgående granskning och därvid befunnits vara behäftat med brister i olika hänseenden. Ändringar hava vidtagits på grundval av ett kompromissförslag, avsett att tillfälligt bota de största av dessa brister och täcka åtminstone större delen av det underskott, som uppkommit i försäkringen. I England har en regeringskommitté, som tillsatts för en allsidig undersökning av ifrågavarande problem, visserligen kommit till den slutsatsen, att arbetslöshetsförsäkringen syntes hava varit till övervägande nytta, men tillika pekat på åtskilliga punkter, där densamma kunde medföra betydande olägenheter. Även i andra länder, såsom Amerikas förenta stater, Frankrike och Australien, hava under den senaste tiden undersökningar verkställts i förevarande ämne eller nya uppslag framkommit till frågans lösande.

En omständighet, som jämväl är av betydelse i detta sammanhang, är att situationen på vår arbetsmarknad avsevärt förbättrats under loppet av detta år. Antalet hjälpsökande hos arbetslöshetskommissionen har betydligt minskats i jämförelse med de föregående åren. Socialstyrelsens siffror såväl för fackföreningarnas arbetslöshet som för antalet arbetsökande i förhållande till antalet lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna visa också en tydlig nedgång. Beträffande de industriella yrkena synes den övertaliga arbetskraften numera huvudsakligen vara att söka bland grov- och diversearbetare o. d., under det att tillgången på yrkesutbildad personal är mera knapp och inom vissa branscher t. o. m. understiger efterfrågan.

Under sålunda anförda förhållanden har man tydligen all anledning att, innan arbetslöshetsförsäkringsfrågan upptages till avgörande, avvakta resultatet av den sedan några år pågående grundliga utredningen rörande arbetslöshetens orsaker och medlen för dess bekämpande. Det material, som skall framläggas av de för ändamålet tillkallade sakkunniga, kommer, enligt vad jag inhämtat, utan tvivel att i många hänseenden giva en betydelsefull belysning av förevarande problem. Med hänsyn till vad som nyss anförts rörande situationen på arbetsmarknaden torde ärendet icke heller kunna sägas vara av den brådskande beskaffenhet, att ej, rent sakligt sett, nämnda utredningsresultat skulle utan olägenhet kunna avvaktas.

Vilken ståndpunkt man än må intaga till denna fråga, torde det vara välbetänt att utnyttja den tid, som kommer att förflyta, innan frågan upptages till slutlig prövning, för att söka fullständiga den utredning, som redan föreligger eller som kan väntas framgå av arbetslöshetsutredningen. I flera avseenden bör nämligen närmare undersökning enligt min mening äga rum. I första hand gäller detta vad ovan berörts i fråga om den senaste tidens erfarenheter angående arbetslöshetsförsäkringen i utlandet. Den av 1926 års sakkunniga i deras betänkande lämnade redogörelsen för utländska förhållanden torde alltså böra kompletteras. Möjligen kan det därvid finnas lämpligt att, såsom skedde i samband med nämnda sakkunnigas arbete, åt någon eller några personer uppdraga att i närliggande länder inhämta upplysningar och omdömen i frågan.

I 1926 års sakkunnigas förslag hava, såsom redan antytts, från försäkringssystemet uteslutits betydande grupper av arbetare, nämligen främst arbetare i

jordbruk och skogsbruk. Anledningen härtill har huvudsakligen varit de särskilda svårigheter av teknisk och ekonomisk art, som mött för dessa arbetargrupper inordnande inom försäkringen. I de nyss åsyftade motionerna vid årets riksdag förordades emellertid, att vissa utelämnade arbetargrupper måtte innefattas i försäkringen. Enligt motionärernas mening borde det sålunda icke möta några tekniska svårigheter att i försäkringen inbegripa butiks- och kontorbiträden samt deras vederlikar. Icke heller syntes lantarbetarnas upptagande i försäkringen stöta på allvarligare tekniska svårigheter. Vad däremot anginge skogs- och flottningsarbetarna, ansågs det sannolikt, att vid försäkringens utsträckande till dem särskilda bestämmelser behöfde meddelas, detta framför allt för att från försäkringen utesluta dem, som på grund av ställning såsom självständiga jordbrukare eller liknande anledning icke vore utsatta för verklig arbetslöshetsrisk.

Dessa förslag synas, oavsett den uppfattning man hyser om deras lämplighet och genomförbarhet, göra önskvärt att, i den mån det låter sig göra, förutslutningslöst undersöka verkningarna därav i tekniskt, organisatoriskt och ekonomiskt hänseende. En del erfarenheter, bland annat från den tyska arbetslöshetsförsäkringen för vissa motsvarande grupper av arbetare, till synes delvis såsångarbetare, torde därvid kunna vara av intresse.

En fråga, som även bör beaktas vid den sålunda förordade kompletterande utredningen, är sambandet mellan arbetslöshetsförsäkringen och övrig social försäkrings- och hjälpverksamhet. Särskilda sakkunniga äro ju numera sysselsatta med utredning rörande de organisatoriska problemen inom denna verksamhet. Det är tydligen önskvärt, att vid den kompletterande utredningen i arbetslöshetsfrågan samråd äger rum med berörda sakkunniga för inhämtande av deras synpunkter på hur det allmännas åtgärder till arbetslöshetens bekämpande skola anpassas till socialverksamheten i övrigt, och detta såväl i lokalt hänseende som beträffande den centrala administrationen.

En i och för sig tänkbar utväg till arbetslöshetsförsäkringsfrågans ordnande — vilken hittills knappast synes hava grundligare undersökts — är självfallet att söka åvägbringa en utbyggnad av de av arbetarna själva i samband med fackorganisationerna anordnade arbetslöshetskassorna, systematiskt kompletterad med samhällseliga anordningar av mera permanent karaktär än de nuvarande. Genom en sådan anordning torde en del med tidigare förslag förenade allvarliga olägenheter kunna åtminstone i viss mån begränsas.

Arbetslöshetskassor förekomma ju redan nu i stor utsträckning och torde för närvarande omfatta omkring 250,000 försäkrade. Det har visat sig, att — visserligen delvis på grund av måhända alltför svaga prestationer — försäkringskostnaderna inom kassorna kunnat hållas låga. Det synes vara värt att undersöka, huruvida och i vad mån arbetslöshetskassorna skulle kunna utvecklas till en mera omfattande och effektiv verksamhet, så att de kunde sörja för erforderligt understöd vid arbetslöshet inom gränsen för vad man skäligen skulle kunna kalla normal sådan, d. v. s. arbetslöshet som ej sammanhänger med större kriser inom det ekonomiska livet eller inom vederbörande näringsgren, utan som väsentligen härrör från mera regelbundet återkommande arbetslöshetsrisker.

Vad däremot angår massarbetslöshet av mera krisartad karaktär, synes samhället ej böra eller kunna undandraga sig uppgiften att i mån av behov träda hjälpande emellan. Det allmännas hjälpverksamhet synes därvid i första hand böra avse tillhandahållande av arbete vid reservarbeten och administreras genom offentliga organ. Särskilt beträffande organisationen av en dylik samhällets arbetslöshetshjälp erfordras uppenbarligen samråd med de sakkunniga för socialverksamhetens allmänna organisation.

Vid närmare prövning av senast antydda riktlinjer uppstålla sig säkerligen många spörsmål, som behöva närmare undersökas och övervägas ur ekonomiska och andra synpunkter, därvid tydligen också måste uppmärksammas verkningarna för arbetsgivarna samt för arbetargrupper, som äro oorganiserade eller som tillhöra fackföreningar utan arbetslöshetskassa.

Även i de över sakkunnigbetänkandet avgivna yttrandena hava framkommit uppslag, som synas vara förtjänta av närmare undersökning och överväganden. Vad särskilt angår ungdomsarbetslöshetens problem, pågår redan utredning därutinnan inom arbetslöshetskommissionen, närmast i anledning av vissa av kommerskollegium gjorda uttalanden.

En kompletterande utredning i de hänseenden, som jag här berört, torde lämpligen kunna uppdragas åt socialstyrelsen. För den händelse socialstyrelsen för utredningens fullgörande utan dröjsmål skulle hava behov av särskilt biträde, torde jag efter anmälan från styrelsen få för Kungl. Maj:t framlägga frågan härom.

Denna utredning beräknas bliva färdig under förra hälften av innevarande år.

Riksdagen
1930.

Jämväl vid fjolårets riksdag förelåg frågan om arbetslöshetsförsäkring till behandling. I en inom andra kammaren väckt motion, nr 119, hemställde nämligen herr Spångberg m. fl., att riksdagen måtte besluta att i princip uttala sig för en arbetslöshetsförsäkring enligt i motionen angivna grunder samt i skrivelse till regeringen hemställa om framläggande av lagförslag enligt dessa grunder senast vid 1931 års riksdag.

De i denna motion angivna grunderna för arbetslöshetsförsäkring voro överensstämmande med de riktlinjer, som i motionen II: 54 vid 1929 års riksdag föreslagits för sådan försäkring.

I sitt över motionen avgivna utlåtande, nr 12, anförde andra lagutskottet:

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har utredningsarbetet ännu icke slutförts vare sig beträffande frågan om arbetslöshetsförsäkring eller rörande frågorna om arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande. Vid sådant förhållande synes det utskottet icke lämpligt att nu taga ståndpunkt till spörsmålet lösning i den av motionärerna förordade riktningen.

Under uttalande av förhoppning att förslag i detta betydelsefulla ärende måtte inom den allra närmaste framtiden av Kungl. Maj:t kunna framläggas för riksdagen, får utskottet hemställa, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer anfördes beträffande motiveringen dels av herr Linder m. fl., dels av herr Magnusson i Skövde.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Utskottet.

Såsom den ovan lämnade redogörelsen giver vid handen, torde det pågående utredningsarbetet rörande frågan om arbetslöshetsförsäkring ävensom beträffande arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker bliva slutfört under innevarande år. Då sålunda resultatet av utredningsarbetet snart är att förvänta, får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1931.

På andra lagutskottets vägnar:

HJALMAR VON SYDOW.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *von Sydow*, *Sigfrid Hansson*, *Österström*, *von Geijer*, *Hagman*, *Nordborg**, *Norman* och *Löfvander*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Magnusson* i Skövde, *Hage*, *Andersson* i Rasjön*, *Johanson* i Hallagården, *Aronson*, *Sandström* i Nyland och *Hansson* i Trollhättan.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Sigfrid Hansson*, *Hagman*, *Norman*, *Magnusson* i Kalmar, *Hage* och *Hansson* i Trollhättan, vilka anfört följande:

Av den historik, som intagits i utskottets utlåtande, framgår, att frågan om införande av arbetslöshetsförsäkring i vårt land framfördes i form av motion i riksdagen första gången redan 1908, samt att frågan varit föremål för utredning under olika former ända sedan 1915. Man torde därför enligt vår mening utan överdrift kunna göra gällande, att ingenting står att vinna genom ytterligare utredningar. Förslag föreligga färdiga sedan 1928 såväl beträffande frivillig arbetslöshetsförsäkring med bidrag från det allmänna (Gentsystemet) som i fråga om obligatorisk försäkring (tvångsförsäkring), avsedd att i huvudsak bekostas av arbetsgivare och arbetare.

Vid ett närmare studium av denna frågas behandling under de senaste åren får man ett starkt intryck av bristande vilja från statsmakternas sida att skrida till positiva åtgärder beträffande arbetslöshetsförsäkringsfrågan, som för närvarande måste betecknas som vårt lands viktigaste socialpolitiska fråga. De förhoppningar, som de borgerliga partierna i vårt land synas hava lyst, att landets arbetsmarknad under tiden som utredningarna pågingo skulle förbättras i sådan omfattning, att behov av en arbetslöshetsförsäkring icke längre

skulle föreligga, hava ingalunda gått i uppfyllelse. Tvärtom måste vi konstatera, att arbetslöshet under varje år efter 1920 i större eller mindre omfattning varit för handen, och för närvarande befinna vi oss mitt uppe i en ny depressionsperiod, som ännu icke synes hava nått botten. Arbetslöshetssiffrorna hava sedan hösten 1930 oupphörligt stegrats, och man får gå tillbaka till år 1923, den stora fredskrisens sista år, för att finna någon motsvarighet.

I de flesta av Europas länder och även i några länder utanför vår världsdel har arbetslöshetsförsäkring under olika former införts under de senaste tjugo åren. I våra grannländer, Norge och Danmark, gingo statsmakterna in för frivillig försäkring så tidigt som resp. 1906 och 1907. Enligt senaste statistiska uppgifter äro för närvarande ej mindre än 45 millioner lönearbetare arbetslöshetsförsäkrade i olika länder.

Men i vårt land avvisas fortfarande alla förslag med hänvisning till alltjämt pågående utredningar.

Härtill kommer, att den motivering, som av utskottet i år framföres för avslag på de föreliggande motionerna, är mera negativ än vad fallet varit vid tidigare tillfällen, då denna fråga behandlats. Då emellertid frågan kräver en lösning så snart som möjligt, hemställa vi,

att riksdagen, med bifall till motionerna I: 133 och II: 197, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förslag till arbetslöshetsförsäkring, med i nämnda motioner angiven omfattning och karaktär, skall föreläggas 1932 års riksdag.

2) av herrar *Österström* och *Andersson* i Rasjön, som ansett att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

Såsom den ovan lämnade redogörelsen giver vid handen, torde det pågående utredningsarbetet rörande frågan om arbetslöshetsförsäkring ävensom beträffande arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker bliva slutfört under detta år. Innan detta utredningsresultat föreligger lär det vara omöjligt att binda sig för den ena eller den andra linjen ifråga om en eventuell arbetslöshetsförsäkring. Av detta skäl finner sig utskottet icke kunna förorda bifall till motionerna. Dessutom hyser utskottet den förvissningen att Kungl. Maj:t skall, så snart nödig utredning förebragts och, om möjligt, till nästa års riksdag framlägga förslag i denna betydelsefulla fråga.

På grund av dessa skäl får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.